

ספר

חסד לאברהם

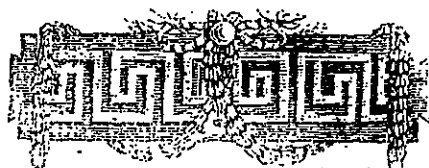
כולל

שאלות ותשובות
על ד' חלקי השיע

מאת זעירא רבן חב"א אברהם תאומים לפנים אבדיק זכאוב

ובעת אבדיק בוטשאטש י"י

בשנת נא אל תמחה חסדי לפיק

Chesed l'abraham.

von

Abraham Tumin.

Gedruckt bei M. F. Koremha in Lemberg 1857.

9

Heilprin, Yom Tov Lipman ben Israel

שאלות ותשובות

עונג יום טוב

כולל

שו"ת בארבעה חלקי שו"ע או"ח יו"ד חו"מ אה"ע.

מאת הרב הגאון האמיתי משנתו זך ונקי סיני ועוקר הרים
פאר הדור והדרו נ"י המפורסם בתורתו וצדקתו
כש"ת מו"ה רפאל יום טוב ליפא היילפריין זצ"ל
האב"ד דק"ק ביאלסטאק

מהדורה חדשה מתוקנת עם הוספות
מחוננו של הגאון המחבר
הגאון בעל חידושי אריה ומפתחות

שנת תשנ"ה לפ"ק.

סימן לו

ואשר נסתפק כבודו במי שהיה לו חמץ בעה"פ במקום → אחר והוא במקום אחר והשעות זמניות שבמקומו אינם שווים להשעות זמניות שבמקום החמץ מחמת שינוי האקלים בתהלוכות השמש ובמקומו עדיין קודם התחלת השש שעות שמוטר למכור את חמצו לנכרי והחמץ מונח במקום אשר לפי ערך שעות היום הוא אחר שש שעות ומכר חמצו במקום שהוא מפני ששם הי' עדיין תוך שעה חמישית שמוטר בהנאה אם חמצו מותר בהנאה או לא. אי בתר דידיה אזלינן או בתר חמצו:

ולכאורה נראה לי קצת ראי' לדיון זה דבתר חמצו אזלינן כיון שחמצו הוא במקום שהוא אחר זמן איסור נאסר בהנאה ולא משגיחינן על זמן מקום שהבעלים עומדים שם. מהא דתנן בפסחים (דף ל"א) האוכל תרומת חמץ בפסח בשונג משלם קרן וחומש במזיד פטור מן התשלומין ומדמי עצים. ומבעיא ליה כשהוא משלם לפי דמים משלם או לפי מדה משלם וקפשיט ממתניתין דקתני האוכל תרומת חמץ בפסח בשונג משלם קרן וחומש א"א בשלמא לפי מדה משלם שפיר אלא א"א לפי דמים משלם חמץ בפסח בר דמים הוא ודחיק לאוקמי דמתניתין אתיא כר"י הגלילי דס"ל חמץ בפסח מותר בהנאה והוה בר דמים בפסח עיי"ש בגמרא. ואם איתא דבחמץ אזלינן בתר מקום שהבעלים שם היכי שהוא במקום אחר וחמצו במקום אחר. א"כ אמאי לא משני דמיירי שאכל תרומת חמץ בשביעי של פסח * בסוף היום והבעלים עומדים במקום שכבר כלה

עבד בעת קיומו. א"כ הי"ג בענין נתינת הארץ כיון שניתנה בתנאי שיקיימו הקרבת העומר נהי דלכל מילי חשבינן א"י ירושה להם מאבותיהם וכשהקריבו את העומר אנלאי מילתא למפרע דמשעת נתינה זכו בה דקיי"ל דכל האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי ונחשבין כל האשירות כדיון ע"ז של ישראל. וכן לענין חלה אמרינן בירושלמי (בפ"ב רחלה) שהתבואה שמצאו ביד עכו"מ"ז היתה חייבת בחלה משום דלמפרע ירשו. מ"מ פריך שפיר מהיכן הקריבו את העומר דאי מהנך דעייל ביד עכו"מ"ז הא קציר עכו"מ"ז פסול להקרבה. וכיון דירושת הארץ לא נגמרה אלא בעצם הקרבת העומר שהוא קיום התנאי וקציר עכו"מ"ז פסול להקרבה. א"כ הא הוי פסול בעצם ההקרבה ובתחילה הוא מקריבו בפסול וכמו שהוכחנו מדברי הירושלמי והרשב"א ז"ל ולא אמרינן שקיומו והתירו באין כאחד. ואף דבכל מילי מהני הא דא"י ירושה להם מאבותיהם מ"מ פסול שבעצם התנאי לא מתכשר ע"י קיום התנאי ושפיר פריך מהיכן הקריבו דכיון דבעינן שיהא העומר מקציר ישראל בעינן שיהא קציר ישראל מבלעדי ההקרבה ולא מהני מה שע"י ההקרבה יהא נעשה קציר ישראל ופסול הקרבן ודו"ק: [ובזה המתקנו הא דאיתא בברכות (דף נ"ו) אמר ר' זירא אנא לא סלקי לארעא דישראל עד דחזאי שערי בחלמא ועיין במהרש"א ז"ל שנדחק ליישב מה ענין שעורים אצל א"י ופי' שם בדוחק. ולדברינו הנ"ל א"ש לפי דברי המדרש שאברהם לא זכה לירש את הארץ אלא בשביל מצות העומר והעומר בא מן השעורים להכי רמזו לי כמה שהראו לו שעורין בחלומו שיעלה לא"י ובדרושין שלנו מבוארים הדברים בעזה"ש ביתר ביאור:]

הגה"ה

* ולפי מה שכתבתי במק"א מוכרח בלא"ה דמתניתין מיירי בשביעי של פסח דהתוס' ככתובות (דף ל"ג) כתבו אהא דפריך התם בור שאכל תרומה לאכילי פטור ואמאי הא מדאנביה קני ומתחייב כנפשו לא הוי עד דאכיל וכתבו התוס' שם הי"ג הוי מצי לאקשוויי אמתניתין דכ"ש דקתני פטור מן התשלומין עיי"ש ולפי דבריהם ההכרח לאוקמי מתניתין דהאוכל תרומת חמץ בפסח דמיירי בתחב לו חבירו בבית הבליעה וזה דוחק וכתבנו במק"א דאמתניתין דכ"ש ליכא לאקשוויי דהתם ליכא לחיובי אשעתא דאנביה משום דמשעת הגבהה קעבר אבל יראה דכיון דמוקי לה כריה"ג דחמץ בפסח מותר בהנאה שייך בה קנין ועבר אכ"י אם הנכיה לאכול ולר"ל אף בשונג מלקות פוטר מתשלומין כדאיתא בכתובות (דף ל"ה) ולר"י מיירי במזיד וליכא לחיובי אלא אשעתא דאכיל ואז פוטר הברת מתשלומין. מיהו אכתי יש להקשות הא כל יראה הוי ניתק לעשה ואין לוקין עליו וא"כ איך שייך לומר אשעת הגבהה דמלקות דב"י פוטר מן התשלומין אמנם דיש לומר דמשכחת לה דאכיל ביום שביעי ש"פ דאז לא הוי ניתק לעשה כיון דכלתה לה זמן ביעורו אחר יר"ש וכמ"ש החכם צבי ז"ל (בסי' ט"ב) דבכיעור שאחר היר"ש לא מיפטר מחיוב מלקות וביו"ט לא מצי לבער לה ועדיף טפי לאוקמי בז' ש"פ מלאוקמי בתחב לו חבירו כבה"ב וכיון דמיירי בלא"ה בז' ש"פ שפיר ברווחא נוכל לאוקמי דמיירי בסוף היום כגוונא דאצל הבעלים הוי בר דמים כמ"ש בפנים. ובלא"ה נראה לי דמתניתין מיירי בשביעי ש"פ דבשאר ימים תקשה תיפוק לי דמיפטר מלשלם כדאמרינן בב"ב (דף צ"ח) גול חמץ וכא אחר ושרפו במועד פטור שהכל מצווין עליו לבערו א"כ מה לי שרפו מה לי אכלו הא הכל מצווין לבערו ובאכילתו ביערו מן העולם. ואף דלר"י הגלילי יכול ליהנות ולהסיק ת"ת מ"מ הא השי"ס מוקי מעיקרא מתניתין כרבנן דחמץ בפסח אסור בהנאה ובשונג חייב משום דלפי מדה משלם ועיין בראב"ד ז"ל בהשנות (בה' תרוטות) שפסק כן להלכה. אבל אם נימא דמיירי בז' ש"פ א"ש דכיון דבעל החמץ אינו רשאי לשרפו ביו"ט כדאמרינן בפסחים המוצא חמץ בביתו ביו"ט כופה עליו את הכלי ודעת כמה רבנותא דאפילו לא כימלו נמי אסור לבערו וכיון דלא חל עליו מצות כיעור ביו"ט וכלתה זמן ב"י מחיוב האוכלו לשלם אבל אי מיירי בשאר יר"ש קשה אמאי מחיוב לשלם הא הכל מצווין לבערו:

בלשון לאו לא תשחט הפסח על החמץ לא מהני מה שהוא אנוס כיון דמ"מ הוא שוחט על החמץ. ואי הוה נאמר אזהרת פסח על החמץ תשביתו חמץ ואז ישחט הפסח אז הוי אמרינן שפיר כיון דאנוס מלהשבית החמץ יכול לשחוט הפסח אבל השתא דכתב רחמנא לא תשחט פסח על חמץ אין נ"מ אם הוא אנוס או לא כל שיש לו חמץ לא ישחט. וה"נ מסתברא מפשטות הסוגיא דיבמות (דף ע"א) דבעי התם קמן ערל מהו לסוכו בשמן של תרומה ערלות שלא בזמנה שמי' ערלה או ל"ש ערלה ופשיט מהא דתניא אין לי אלא מילת זכריו בשעת עשי' ועבדיו בשעת אכילה מניין ליתן את האמור של זה בזה ת"ל אז או לנ"ש בשלמא עבדיו משכחת לה דאיתנהו בשעת אכילה וליתנייהו בשעת עשי' דזבניהו ביני ביני אלא זכריו דאיתנייהו בשעת אכילה וליתנייהו בשעת עשיה היכי משכחת לה לאו דאתיליד ביני ביני ש"מ ערלות שלא בזמנה הויא ערלה ופריך רבא ותסברא המול לו כל זכר כתיב והאי לאו בר מהילא הוא עיי"ש הרי הוי סובר כיון דערלות שלא בזמנה מיקרי ערלה אסור לאכול אף שאין בידו למול ורק רבא דחי ליה כיון דכתיב המול לו כל זכר ואז יקריב לעשותו משמע שאינו מעכבתו מלאכול אלא היכא דבידו למול א"כ הכא נבי חמץ דלא כתיב בהאי לישנא תשביתו שאור מבתיכם ואז יקרב לעשות הפסח דהוי משמע מיני' כל שאין בידו להשבית מחמת אונס אינו מעכב אלא כתיב בלשון אזהרה לא תשחט על חמץ דם זבחי אונס נמי בכלל ומעכבתו מלשחוט כמו דהוי סובר הפשטן נבי מילת זכריו כנלע"ד:

סימן לו

שאלה חמץ של נכרי שעבר עליו הפסח מה דינו:

תשובה כתב המג"א (בס"י תמ"ט ס"ק ב') וז"ל משמע מדבריו הב"ח דחמץ שנמצא אחר הפסח ולא ידעין אם הוא של עכו"ם או של ישראל אסור באכילה ומותר בהנאה וכ"מ בעירובין (דף ס"ד ע"ב) ברש"י ובתוס' דאם לא היו הולכין אחר רוב עובדי דרכים והוי תלינן בשל ישראל אפ"ה הוי שרי בהנאה ומוכח משם דאזלינן בתר רובא דהיינו רוב העיר כדאיתא ביו"ד (פי"א) ואם הוא בענין שאפשר לתלות שנעשה אחר הפסח אפילו במקום שרוב ישראל מצוין שרי עכ"ל המג"א:

והנה מדבריו משמע דהב"ח סובר דבחמץ הידוע שהוא של עכו"ם מותר אף באכילה ובחמץ הנמצא כיון דאיכא למימר דשל ישראל הוא אסור באכילה ומותר בהנאה. ותמיהני דלא מוזכר דבר זה בב"ח דהב"ח הביא דעת בעל העיטור דחמץ של עכו"ם אסור באכילה ורק בהנאה מותר והקשה עליו מבריייתא דפסחים דתנות של עכו"ם ופועלים ישראלים נכנסים לשם דמותר באכילה

היום והאי חמץ הוי שפיר לבעלים בר דמים שהרי יכולים למוכרו שם במקום שהם ולהביאם אצלם דכיון שביטלו ולא היה יכול לבער שהי' בריחוק מקום אין החמץ נאסר אחר הפסח משום קנסא. ונאפילו אם נימא דהחמץ נאסר מדרבנן מטעם קנס מ"מ נראה לי דא"ש מתניתין דבשונג משלם קרן וחומש שאע"ג שאסור בהנאה מדרבנן מטעם קנסא מ"מ אין האיסור דרבנן פוטר מלשלם קרן וחומש דומיא דהא דאמרינן בב"ק (דף ע"ב) דאין איסור דרבנן דחולין שנשחטו בעזרה פוטר את הגנב מתשלומי דו"ה. וה"נ אין איסור דרבנן המבטל את התרומה מבר דמים פוטר מתשלומי קרן וחומש ובמזיד פטור דבמזיד הוי כגולן דעלמא וכיון דלא הי' בר דמים גם אצל בעלים כדין חמץ שעעה"פ פטור מתשלומין ומדמי עצים ולא הוי צריך לאוקמי מתניתין כר' נחוניא בן הקנה והוי לבעלים האי חמץ בר דמים דלדידי' כבר הוא אחר הפסח מיהו האוכל חייב כרת דבמקום שאכל החמץ עדיין יום וחייב כרת ולהכי בשונג משלם קרן וחומש דהתשלומין הוי כפרה ובמזיד פטור משום קילבד"מ. ומדלא משני הכי ודחיק לשנויי דאתיא מתניתין כריוה"ג דלא קיי"ל כוותיה משמע דלרבנן לא משכחת לה שיהא חמץ בפסח בר דמים מוכח מזה דבחמץ אזלינן בתר מקום שהחמץ מונח וכיון דבמקום שהחמץ מונח עדיין הוא זמן איסורו לאו בר דמים הוא לגבי בעלים ואסורים ליהנות ממנו ולמוכרו אף שהם במקום שהוא לילה:

נסתפקתי בחולה שיש בו סכנה שצריך להחזיק החמץ ברשותו מפני הסכנה כהיא דתנן לא ילעום אדם היטין ויתן ע"ג מכתו דמפני הסכנה ודאי דשרי אם רשאי לשחוט פסחו או לא. ולכאורה אפשר לומר דדמי להא דאמרינן ביבמות (פי' הערל) דערל אסור לאכול בתרומה. וכתבו התוס' שם בשם הירושלמי דאפילו מתו אחיו מחמת מילה דהוא אנוס ואינו רשאי למול מפני פ"ג נמי אסור לאכול בתרומה. וע"כ משום שהקפידה תורה בערל שלא יאכל בתרומה ולהכי אסור אפילו באונס מפני פ"ג. וה"נ כיון שאסרה תורה לשחוט הפסח כשיש חמץ ברשותו אסור אפילו אם אנוס להחזיק החמץ דמ"מ יש לו חמץ ולא בר אתווי פסח הוא:

מיהו אפשר לומר דדמי למילת זכריו שמעכבים שחיטת הפסח דכתיב המול לו כל זכר ואז יקרב לעשותו ואפ"ה אמרינן ביבמות (דף ע"א) שאם היו אביו ואמו חבושים בבית האסורים אין מילת זכריו מעכבתו שהוא אנוס וה"נ אף שהחזקת חמץ מעכבתו מלשחוט הפסח מ"מ כשהוא אנוס בהחזקת החמץ אינו מעכבתו:

מיהו אפשר לומר דמילת זכריו לא נאמר בלשון לאו לא תשחט הפסח ובכך ערל רק בלשון עשה כתיב המול לו כל זכר ואז יקרב לעשותו וכיון שהוא אנוס ופטור מהעשה אינו מעכבתו מלשחוט פסחו. אבל הכא דאזהרתו

האשה נקנית פרק ראשון קידושין

יב (12)

עין סע
נר מצ
קא א מרי
עכריס ג
עשין ספ
א- [מרי] פ
עקליס הל' ג
טונו ועשין הל
מ"ט ס' מ
י"ד מ' סב
ק' ב ג מרי
אסות הל
עשין מט טוס
קמנו לא ס

לא ס"ד. שמה נקנית בדבר שאין בו גירוע מאחר שנכתב גירוע כאן: דומיא דייעוד. כי היכי דלמך לענין ייעוד שנכתב עמו אשר לא יעדה ולמדנו שרשאי האלון ליעדה לו בחוץ שני אמהות ותהיה מקודשת לו אם יאמר לה הרי את מיועדת לי כמה שיש לי עלך ואין לך כסף אחר ואמר לקמן (דף י"ג) אין אציה רשאי למוכרה לקרובים שהיא אסורה להם משום ערוה לפי שאין אציה מקיים בה אשר לא יעדה וגירוע נמי כיעוד מה ייעוד אע"ג כו': וקידושי אשה כו'. מסקנה דמילתא דר"ל היא דקא מסיק ואומר טעמא דב"ש דמחוקיה: אף אשה בפרוטה לא מיקדשה. דגמירין מקדושי ייעוד: פלגא דדינר. ואיכא גירוע עד פרוטה: כיון דאפיקתיה מפרוטה. אלמא חשיבותא בעי אוקמה אדינר דחשיב: כהפקר. לקנות בדבר מועט ומדרכין הוא דקאמרי לה ב"ש דלפקעיה רבין לקדושין הפסומין מדניר: כל דהו. כל מה שהדורות משנים את המטבע פעמים שפוטמין פעמים שמוסיפין ממשקלם: שיער ר' סימאי. מעשה נא לפניו נאשה שנמקדה בפרוטה והלרין להיות שזה אחד משמנה באיסקר ובעיל את הקידושין: אחד מששה. לקמן מפרש פלוגמיהו: א"ל רב יוסף. לנאי: אי הכי. דלון פרוטה פסומה מכלן: היינו דתנינא. שאני שונה בחומה כהנים לא ותשוב כו':

רב חסדא לא סבר ליה דשמואל. הכא לא מני לטויה הא בקידושי ספק כלעיל מאוס דמימי שקדשה אחו' אח"כ בפרוטה ואיה נא רב חסדא להפקיע קידושי ראשון כדאמר ללו כל כמנין דאסרת לה אכרתא ואי הוה אמר דראשונים ספק הוה א"כ ל"ל דלריכה נט מראשון א"כ תהיה אסורה משום דהויה גרושה אחו': הא

לא ס"ד דומיא דייעוד מה ייעוד אע"ג דאי בעי מייעד ואי בעי לא מייעד כל היכא דלא מצי מייעד לא הוה זבינא וזביני ה"ג "כל היכא דלא מצי מיגרעא לא הוה זבינא וזביני וקידושי אשה לב"ש נפקא להו מאמה העבריה מה אמה העבריה בפרוטה לא מקניא אף אשה בפרוטה לא מיקדשא ואימא פלגא דדינר ואימא שתי פרוטות כיון דאפיקתיה מפרוטה אוקמה אדינר רבא אמר היינו מעמא דב"ש

שלא יהו בנות ישראל כהפקר: וכו' אומרים בפרוטה: סבר רב יוסף למימר פרוטה כל דהו א"ל אביי והא עלה קתני כמה היא פרוטה אחד משמנה באיסקר האיטלקי וכו' ה"מ בדורו של משה אבל הכא כדחשבה להו לאינשי והא כי אחא רב דימי אמר שיער רבי סימאי בדורו כמה היא פרוטה אחד משמנה באיסקר האיטלקי וכי אחא רבין אמר רבי דוסתאי ורבי ינאי ורבי אושעיא שיערו כמה היא פרוטה אחד מששה באיסקר האיטלקי א"ל רב יוסף אי הכי היינו דתנינא *צא וחשוב כמה פרוטות בשני סלעים יותר מאלפים השתא אלפים לא היין יתר מאלפים קרי להו אמר להו והויה סבא אנא תנינא לה קרוב לאלפים סוף סוף אלפא וחמש מאה ותלתין ושיחא הוא דהויין כיון דנפקא להו מפלגא קרוב לאלפים קרי ליה גופא כי אחא רב דימי אמר שיער ר' סימאי בדורו כמה היא פרוטה אחד משמנה באיסקר האיטלקי וכי אחא רבין אמר שיערו ר' דוסתאי ורבי ינאי ור' אושעיא אמר להו רבי ינאי ור' אושעיא אמר להו רבין תנאי קא מפילגיתו דתנינא *פרוטה שאמרו תכמים אחד משמנה באיסקר האיטלקי שש מעה כסף דינר מעה שני פונדיונין פונדיון שני איסרין איסר שני מוסמיסים מסמם שני קונטריונין קונטריון שתי פרוטות נמצא פרוטה אחת משמנה באיסקר האיטלקי רבן שמעון בן גמליאל אומר שלשה הדרסין למעה שני הנצין להדרים שני שמעון להנץ ב' פרוטות לשמין נמצא פרוטה אחת מששה באיסקר האיטלקי לימא דמר אמר כת"ק ורבין דאמר ברשב"ג א"ל בין ידי ובין רבין אליבא דת"ק ולא קשיא הא דאיסקר איסורי הא דוול איסורי הא דאיסקר איסורי קום עשרים וארבע בוזא הא דוול קום תלתין ותרין בוזא אמר שמואל יקדשה בתמרה אפילו עומד כור חמרים בדינר מקדשת חיישין שמא שיה פרוטה במדי. והא אנו תנן ב"ה אומרים בפרוטה ובשוה פרוטה לא קשיא הא בקידושי ודאי' הא בקידושי ספק ההוא גברא דאקריש בוזא *דאורדי יתיב רב שימי בר חייה קמיה דרב וקא מעיין בה אי אית בה שוה פרוטה אין אי לא לא ואי לית בה שוה פרוטה לא והאמר שמואל חיישין לא קשיא הא בקידושי ודאי' הא בקידושי ספק ההוא גברא דאקריש באבנא דכוחלא יתיב רב חסדא וקא משער ליה אי אית ביה שוה פרוטה אין ואי לא לא ואי לית ביה שוה פרוטה לא והא אמר שמואל חיישין רב חסדא לא סבר ליה דשמואל אמרה ליה אימיה והא ההוא יומא דקדשה הוה ביה שוה פרוטה אמר לה לאו כל כמיך דאסרת לה אבתיא לאו

השחא. אם הוא אחד משמנה באיסקר האיטלקי: אלפים. פרוטות: לא הוה. כשני סלעים כדפרישית בסמוך: יותר מאלפים קרי להו. משנה זו שניה אלל נהנה מן ההקדש שמינא על הגיית פרוטה אשם בכסף שקלים לא ותשוב להתרחק מן העבירה שאף על השגגה לרין כפרה גדולה כגון זו: א"ל ההוא סבא. טועה אמה במשנה זו דלמא תנינא לה וקרוב לאלפים חיינא בה: אלפא וחמש מאה ותלתין ושיחא היין. שהקלע ד' דינרין והדינר כ"ד איסקרם דלקמן ואי איסקר שמנה פרוטות לעולם נמצאו ק"ג פרוטות דינר והשמנה דינר שכשמי סלעים עולים כל אחד מאתים פרוטות חסר שמנה הרי אלף ותקל"ו: כיון דנפקא. אלף השני מחלו שלשים ושה קרוב לאלפים קרי ליה: פונדיונין איסרין מסמיסים קונטריונין. מיני מטבעות הם קטנות זו מזו וכן הדרסין הללן שמנין: נמצאת פרוטה אחד מששה. שהאיסקר אחד מ"ד דינר כדקאמרת אלל הפרוטות גדולות ממה שאמרת שהדינר שש מעה והמענה ג' הדרסיס הרי י"ח הדרסיס לדינר והם שלשים ושש הללן והם שבעים ושנים שמנין והם קמ"ד פרוטות חלקס ל"ד חלקים מנלא ששה בכל חלק הרי שש פרוטות לאיסקר שהוא אחד מ"ד דינר:

ס' פ' וקפא

כ"ג מרי מדיות ס"ד
ש"ס פוסקא דרב ס"ה

הנהוה הב"ח
(6) רש"י ד"ס והא פון
ובי לקידושין :

[ג] דאדר וכו'
ט. וכשכח מת. ו
מכ אדר ופסי'
וכן כתיבין טופ'
מן ר"ה חף שש
בעלון עין וכו'

תוס' ר"י ה
שש מעה כסף
דינר של כסף הו
מעין.
וחיישין שמא
פרוטה [במדין].
מאן דאמר דאי'
בוראי דוכתא
ביה פרוטה מק
ודאי והפיקר ד'
ייעוד דוכתא
הוה
מקודשת. והאילו
דוכתא לא שוה פו
והספק הוא אי
פרוטה דאמרו ח

אליבא דת"ק. דהיינו כקסם מתני' והך דרבין לאו שהוקיפו על הפרוטות אלל האיסקרין החלו ועמדו שלשים ושנים דינר צימיהם ועלום ק"ג פרוטות דינר משבו ו' פעמים שלשים ושמים ותמלא ק"ג ז' וזימי ר' סימאי היו האיסקרים יקרים כמשפטם כ"ד דינר ומלאהם שהפרוטה שהיא ק"ג לדינר היתה אחד משמנה באיסקר: במדי. כלומר במקום שאין ממרים מנאין: והא תנן כו'. ואם נחתה לומר כן אין שיעור (א) בקידושין: הא בקידושי ודאי. אם ישנו שוה פרוטה במקומו הוה קידושין ודאי ואם נא אחר וקדשה אח"כ מותרת לראשון ואינה לריכה גט משום ואם אינו ש"פ במקומו קידושי ודאי לא הוה לנטול קידושי שני אלל קידושי ספק הוה ואינה מותרת לאחר בלא גט דחיישין שמא ש"פ במדי ושיעור שהני לדעת אלן הן קידושין גמורים שמאחר שקידש בפרוטה במקומו אין גמנוס בדבר: בוזא דאורדי. אגודה של מוכין: והאמר שמואל. הא כלעיל חיישין שמא ש"פ במקום אחר: אבנא דכוחלא. שיש שמור דומה לכוהל: יתיב רב חסדא וקא מעיין כו'. לפי שנה *אחר וקדשה בפרוטה אח"כ: ההוא יומא. כיום שקדשה הוה בה ש"פ ועכשו הוה: לאו כל כמיך. להעיד שהראשון קידושין ואוסרתה אכרתא: לאו

בהאי דוכתא קדשי ביה רוקא. או אפילו שוה בשום מקום אע"פ שאינו שוה כאן שמא יגיע זה לשם וישוה פרוטה. הליך יש לחוש בכל שוה כסף שקיש בו שמא יש מקום בעולם שישוה זה פרוטה. מיהו כי ספק הני מיילי בדבר המתקיים. אבל דבר שאינו מתקיים לא הויה ספק מקודשת. והא בהאי דוכתא לא שוה פרוטה ואינו מגיע לה בשום מקום שישוה בלא שהיו מרמזין וכו' ודעת הרי"ם ואישוה פ"ד הוי"ט. גירוע אינו יעדר מרמזי.

בעזהש"ת

שאלות ותשובות
לבושי מרדכי
בארבע חלקי שולחן ערוך

אשר איזן וחיקר גאון ישראל וקדושו גדול מרבן שמו
רבי **מרדכי ליב ווינקלער** זצוק"ל
שימש ברבנות בק"ק מ' מעלעגד, ברעזאווא, ולאחרונה בה' מאד יע"א

ויכתוב מרדכי את הדברים וישלח ספרים בכל מדינות הקרובים והרחוקים, והחל משנת תער"ב קבעם
המחבר בדפוס, והוציאם לאור עולם בכמה מהדורות בזה אחר זה, ואחר פטירתו נמשכה המלאכה ע"י
אחד מתלמידיו ונגמרה בשנת תרצ"ז

◇ ◇

ועכשיו יוצא לאור מחדש ברוב פאר והדר באותיות מאירת עיניים, בתוספת מראי מקומות
עם הוספות נכבדות ולקוטים מכת"י ושאר מקורות, הכל כמפורט בפנים

ביוזמת והשתדלות הרבני הר"ר **יצחק פנחס פריינד** גר"ו
נכד תלמיד המחבר
ברוקלין ניו יארק יע"א

◇ ◇

בשנת ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות לפ"ק

סימן מז

שביתת בהמה כשבעליה במקום רחוק וזמן בניית וציאת השבת שונה

יא

ס,

יא

יא

יא

יא

יא

יא

יא

יא

יא

יא

ור

ת

ור

יה

יה

יה

יה

יה

יה

יה

יה

יה

יה

יה

יה

שלום וכל טוב על כבוד מו"ה הרבני הגדול מו"ה שלום דוב ווידער נ"י אב"י בק"ק סודאליווע יצ"ו

דע

הנה באחי ע"ד השאלה אשר ארוכה מארץ מדינה, והוא בענין דברי פרשת דרכים דרוש כ"ג בשם הראשונים על המתקן כי לפי תלוכת השמש סביב עיגול הארץ משתנה הזמן לפי המקומות אשר ישנם בארץ, שכבר אהא בקר ושם לילה, וכן לענין הערבים שם לילה ויום וזו ע"ק כבר נתקדש היום וזמקום אחר עוד יום וחול גמור הוא, כל אחד שבת בזמן מקומו, ובענין ג"כ נשתנה במרום בין ימי החול ובין יום ש"ק, כנדוע שם הקציעות לפי המרחק מקום הזמן עי"ה ירושלים חובב"ה. והוא הפירוש במדרש [ע"י זוהר ח"ג קטע ע"ג] לא זה שכינה מישראל אפי' בשבת של חול, והביאו בדרכי יוסף סי' רמ"ג [סק"ה], ועיין בספר הכרית במאמר הנ"ל, ובשערי תשובה סי' שד"מ בשם מור וקציעה [שם], מי שהוא במקום שהלילה או יום עד צ' חדשים מתפשט יום ש"ק כ"ד שעות, והיינו לאחר שש פעמים כ"ד שעות ושבת יום ז' כ"ד שעות. ועיין במש"ו אבן יקרה [סימן י"א] בענין זה שעמד השואל מי שהוא באחת מארצות קודם עף קל בכל יום נחסר או נוסף צ' שעות, עד שבזמן מה אללו יום הששי יום ש"ק או להיפך ביום א', כי כאשר נשא לו היום ללכת שם, מ"מ הכל לפי המקום והזמן דמחשבין הכל לפי ערך כ"ד שעות, אם כי מהר מהלכו מ"מ השמש והארץ לעולם עומדים לפי חשבון הנ"ל. ועיין בזמנתו כהן בענין זה בענין בין השמשות והדברים עתיקים.

ועתה השאלה לפני כח"ה מי שדר בארץ הקודש וש לו כהן נכסיו עובדי אדמה בנסוסים ופרות, ובין היום כהן ארוך משם ובחורף שם בארץ הקודש היום ארוך מכהן, וא"כ בין בערב ש"ק ובין במוצאי ש"ק מהו לענין שבתו בהמוטיו, אי אוליין כבר גברי במקומותיהם והבהמות אחריהם נגררין בשבתתן, או הבהמות בשבתתן לפי המקום.

ודגה כיו"צ נשאלה השאלה במכתב אגס מיס"ו לענין חמץ בערבי פסח, אם במקום שהבעלים הגיע כבר איסור חמץ ובמקום אשר החמץ מונח עדיין לא הגיע איסור חמץ, או להיפך. ושם העיר הגאון מוהר"ר פנחס צימטצביס נ"י רבדק"ק גראסווארדיין כי שאלה זו נשאל בעל חסד לאברהם ב"ה [או"ח]

סי' ל"ה ואין הספר חס"י, והשיב דהכל נגרר לפי המקום בעלים. והמו"ל [הג"ר אברהם מאיר הכהן גלאנצן] העיר כי גם לענין שבתו בהמה שייך שאלה זו, וכבר האריכו בזה, היינו ב"ג ענינים, ה"ה לענין חמץ בזמנו, ושבתת כלים לב"ש, ושבתת בהמה לב"ע. והרבה הגאונים אבדק"ק באניהאלד וקרקלסרוהא וכן הגאון. שלמה [אהרן] ווערטוויימער מעי"ה ירושלים, כולם הסכימו דהכל לפי מקום גירא, וראיותיהם לסברותיהם לפענ"ד אין מוכרחים. סברת הגאון [רבי אליעזר דייטש] אבדק"ק באניהאלד נ"י, משום לאיסור חמץ ואיסור שבתת בהמה איסור גברא. והגאון מו"ה ר' שלמה [אהרן] ווערטוויימער גראה לכאורה שהביא ראי' גמורה, דלאמר רב גידול אמר רב המקדש אשה משש שעות ולמעלה אפי' בחטי קורדנייתא אינה מקודשת [פסקים ז' ע"ה], ואי נימא דלא אוליין בחר בעלים, והוא איכא מקום דלא לא הגיע ו' וחמץ מותר בזמן ההוא באותו מקום, א"כ לא הגיע לקדשות שמה בתמרה, אם כי אינה שיה פרובה מיישין לשמאל לקדושין שמה שיה פרובה במדי, א"כ; כש"כ דאיכא דואי מקום דעוד לא הגיע זמן איסור חמץ, וא"כ אמאי אינה מקודשת. אלא דואי דאוליין בחר בעלים, כל זה האריכו הגאונים בזילקט יוסף שנת תרס"ה מיום י"ד ניסן עד חודש אלול עיי"ש"י.

אלא דהנחיה זו ג"כ אינו מובן, דאחרי הכל קשה אפי' אי בחר בעלים אוליין למה לא הוה במקדש בתמרה, וכן הקשה לנפשיה, ומירוואו שם דחוק, אלא שלח דמי כלל לתמרה שאינה שיה פרובה אצל אינה אסורה בהנאה ואי"צ ביעור, אצל חמץ אסור בהנאה, והאיך נימא משום דשיה פרובה במקום ההיא עד שיעבור באיסור כל יראה ויעבור על מצוה ביעור ואיסור דכל יראה, ועד שיבוא שמה גם במקום ההוא יאסר בהנאה ויטטרך ביעור. ועיין בחסם סופר א"ח [סי' ק"ט] דעיקר טעמי' לחמץ אינו ברשותו של אדם משום דלרין ביעור, על כן לענ"ד ראיית הנ"ל ליחנהו, דקוף סוף אינו שלו ואינו ברשותו מה"ט.

ראיתי דעתו דאין הבהמה נגררת אחרי שבתת בעלים מסברא וגמרא. מסברא דהא בלא זה אין שבתות שנה שוים, שבת זו ארוכה ביום וקצרה בלילה, ושבת אחרת להיפך, וע"כ לא קפדה תורת רק על יום ולילה, הוא הדין בזמן המקומות. הנה כבר הצעתי לפני כי כן דעת מור וקציעה ושו"מ אבן יקרה, אצל דימא כמ"כ בהמה שלו שאינה איסורה מגופה רק מחד

השואל הוא הגאון בעל ערוגת הבושם זצ"ל.
זו. והוא שם באותיות קיו, קנו, רא, רלך.

טו. עיין עוד במהדורה רביעית סימן צ"ט אות ד'.
טז. הוא קובץ שו"ת בגרוסווארדיין בשנת תר"ס סימן י"ג אות ב'.

הברכה כל זמן שלא התחיל בברכה שניה יאמר שם משיב הרוח ויעלה ויבא וסוברים שצריך לחזור לראש הברכה, אף שכיוון שהש"ע פסק כהראב"ה והרא"ש צריך לעשות כהש"ע כדהסכימו כן רוב האחרונים, מ"מ כשלא אמר עדיין מחיה המתים והמחזיר שכינתו לציון נראה לו שיעשה עצה שיסלים למדני חקיך כדי שיהיה כקורא פסוק לבד ויחזור למשיב הרוח וליעלה ויבא ויגמור כסדר, הנה אף שגם בריטב"א תענית דף ג' ד"ה ושמעתי כתב גמי בשם הרב התסיד שהוא הר"י יונה עוד יותר שאפילו בדברים שאין מחזירין אם נזכר אחר בא"י יאמר למדני חקיך ויהיה כלא גמר הברכה ויחזור לאומרה כראוי ואף הריטב"א עצמו שכתב שאין כן דעת הצרפתים מסיק דבמקום שמחזירין מודו שיעשה כן, והביאו הח"א, אבל הוא תמוה מאד שלא מוכן כלל הא ודאי ברור ופשוט שאסור ללמוד אף פסוקי תורה באמצע התפלה ובאמצע ברכות והלומד באמצע הוא הפסק גמור ובטל ברכה זו וצע"ג.

ולכן למעשה לא נראה שיעשו כן, אלא צריך לסיים מחיה המתים והמחזיר שכינתו לציון ולומר משיב הרוח ויעלה ויבא כמו באם היה נזכר אחר גמר הברכה כהראב"ה והרא"ש שפסקו כן הטור והש"ע.

ונראה דאף להתולקים על הראב"ה והרא"ש שסוברים שכיון שגמר הברכה צריך לחזור טוב נמי לגמור המחזיר שכינתו לציון ומחיה המתים ולחזור לרצה, כי אף שיש סברא לומר לדידהו לא יגמור שלכן ירויה דיוכל להתחיל יעלה ויבא ואח"כ ותחזינה ולא יצטרך לומר עוד הפעם השמות ה' אלקינו דתחלת רצה, אבל אין לעשות כן כי ברור אתה ה' הוא יותר אסור מברכה לבטלה שהיה עכ"פ דבריו דברן שבת שהרי נאמר השבח והמעשה שהוא ברוך בזה ולכן טוב יותר לגמור ולחזור לרצה לדידהו אבל למעשה יגמור ויעשה כפסק הש"ע לומר אח"כ יעלה ויבא שנמצא שלא הזכיר כלל לבטלה.

ידידו.

משה פיינשטיין

סימן צד

הנוסע מא"י לאמעריקא קודם הפסח וחמצו בא"י

ניסן תשל"א

מע"כ ידידי הנכבד מוהר"ר יצחק הכהן רוז שליט"א.

הנה שני הספרים חסד לאברהם והעונג יו"ט לא ראיתי אבל כבר הודפס מה שנראה הנכון לע"ד

נצ"ל משום דעיקרו דאורייתא ובעירוב משום חזקת תחום ביתו והיה קושיהם שנימא השתא הוא דאיטמא מטעם חזקה ויהי ספק השקול ולקולא וע"ז תירצו משום דל"א השתא הוא דאיטמי בתרי ותרי ונסתלקה קושיה רעק"א. אך זה אינו נכון דאם נפרש בתוס' שרק חזקה דלא נטמאת ליתא אבל חזקת תחום ביתו איתא א"כ מ"ט אמרי חמר גמל היה צ"ל מותר בתחום ביתו א"ו שתרווייהו ליתא דספיקא דאורייתא ומ"מ הוי לחומרא וא"כ קשה קושיה רעק"א אם לא דנימא דתרי ותרי הוי ספק לחומרא אף בדרבנן ולכן על תוס' צירובין דל"ס כן דא"כ למה הוצרכו לומר דמפקי מחזקה קשה קושיהו אם לא דגדחוק דחזקה גמורה לא הוי תחום ביתו מאחר דהניח עירוב כדחזינן שתיירוש ראשון לא חשיב זה לחזקה אך מ"מ סברי דנשאר החזקה לזה שאסור במק"א ולכן הוא מנגד חזקת תרת תרומה אך שמ"מ הוי לקולא מטעם ספק ובתרי ותרי שלייתא חזקת תרומה משום דעתה דהיא ודאי טמאה נשאר על חזקת איסור במק"א אף שגם במקום זה אסור משום דאיתרע חזקת ההיתר ונשאר התיירוש במקומו ועדיין צע"ג בזה. והעיקר לדעתי שהתוס' בכתובות סברי דתרי ותרי וכן בב' חתיכות הוי ספק לחומרא אף בדרבנן.

*

בעיוני למעשה להפלאה סימן קי"ב סעיף ט"ו שכתב טעם נכון על מה שפסקינו כרבנן אדמון בנכסים מועטים דמאחר שפסקינו כרשב"א נ"א דרק מקרקע הוו ניוונות הבנות כחוב וליתא לקושיה אדמון עיי"ש וכתב דבזה ניחא מה שבמטלטלים אחר תקנת הגאונים הלכה כאדמון והוא פלא הא אף בחוב תקנו הגאונים דליגבו ממטלטלין וא"כ עדיין נוכל לתרץ קושיה אדמון ומ"ט פסקו כאדמון ובאמת ל"צ ע"ז תירוצים דהטעם הוא כדאיתא ברא"ש ר"פ מי שמת דלא אלימא תקנתיהו כ"כ ודי לנו בזה שתקנו שניווגו יחד אבל דברי הפלאה צע"ג לדעתי.

אוהבך בלוי"ג, משה פיינשטיין

סימן צג

הטועה בתפילתו ביעלה ויבא ובמשיב הרוח

אלול תשל"י לרב אחד

הנה בדבר מי שלא אמר יעלה ויבא במקומו ונזכר אחר שאמר בא"י ולא אמר המחזיר שכינתו לציון וכן מי שלא אמר משיב הרוח ונזכר אחר שאמר בא"י ולא אמר מחיה המתים שבבאור הלכה סימן קי"ד סעיף ו' מחמת שהביא שאיכא הרבה חולקים על חרוש הראב"ה שהביא הרא"ש ריש תענית והסכים עמו נזכר אחר גמר

לפי מצבו עתה זה שערבו בזה כיה"ש ולכן אף תוס' דכתובות תוס' בעירובין הוי ספק השקול מחמת שעתה יי דבכל אופן תרי ותרי נמי תוס' בעירובין קה משום דאף רעק"א שפיר יא טמאה אין להחליט שער ואינו מניח לן ל עכ"פ נוכל יי ותרי ששם ארתי ולכן אף טמאה מ"מ דתירצנו לעיל וכל לפרש כן י"א. ומה שיש ש חלוק בחזקה חזקה ישנו גם רגע האחרונה קה משום דהא ז עדים רק כל חר שהוא ספק ש עומד לזה ידוש דבר לא שעתה טמאה הוי זה שהוא לא עירב ולכן י"א מ"מ בתרי ז שלא נטמאת זן רק לעירוב ל: לחודש דבר זרי נמי לקולא זה דלא נטמאת אי לא אמרינן משום דעדים בר והכא הלא ז חזקה שעדים ז ספק ולקולא זא חזקה שלא תו ואסור גם י"ו ספק דתרי דרבנן לחזקה

א"מ - א"מ חק ז

בהקונטרס שיוצא לפעמים מהשיבה בשם תורה והוראה (ובעתק בסימן הבא), שהעיקר לדינא לענין האיסור בל יראה ועשה דתשבייתו שהוא רק על הגברא דאם הוא במדינה שעדיין לא הגיע זמן האיסור לא שייך עליו שום איסורים וחובים אבל לענין איסור הנאה יש להתמיר גם על מקום החמץ, והטעם הוא דכמו דמשמע דגם חמץ של קטן ואף של חרש ושוטה נאסר בהנאה אף שהם לא עברו על איסורין אף אחר הפסח שהאיסור הוא משום קנס דלא שייך לקנוס להם דבהכרח הוא משום לא פלוג שא"כ גם בהגברא שלא הל עליו עדיין חוב משום שהיה במדינה שזמן הפסח מתחיל באיחור איזה שעות נמי הוא בכלל זה ובשעת הבעור ובימי הפסח שאמר רבה בב"ק דף צ"ח ע"ב שהכל מצווים עליו לבערו משמע דגם מדאורייתא איכא חיוב שלא יניחו חמץ לא רק בשביל שלא יעבור עליו בעל החמץ על האיסור דלא מציינו זה בשאר איסורים וגם לא משמע שיהיה בזה חלוק בין בני חיובא לחש"ו שלא בני חיובא נינהו, שא"כ גם חמץ דגברא זה כיון שנמצא במקום שכבר הגיע זמן האיסור נאסר.

ולכן למעשה כיון שכתר"ה הוא בא"י ימסור בא"י החמץ ע"י מה שיעשה שליה לרב העוסק בזה למכור החמץ לנכרי דהא הוא קודם זמן האיסור, אבל יאמר בפירוש שהרב השליח שאינו עושהו לשליח לקנות בחזרה את החמץ אחר הפסח עד אחר שיעברו ימי הפסח באמעריקא, וממילא אף שהרב יקנה מהגברי תיכף אחת"פ דבא"י לא יקנה כתר"ה ויהיה של הרב וכשיבא כתר"ה בחזרה יוכל לקנות מן הרב.

והגני ידירו מוקירו,

משה פיינשטיין

סימן צה

בענין מכירת חמץ

אדר תשכ"ח
לרב אהר

הנה בדבר שאלתך אין סברא להחמיר אחר הפסח שלא לאכול חמץ שמכר תנוגי ישראל לנכרי במכירת חמץ כנהוג שמא לא יהיה המכירה בלב גמור, משום שהוא דברים שבלב שאינם דברים, ואנן סהדי ליכא אף בפושעים וכ"ש בסתם בני אדם דמה שיכולים לחקן שלא יעברו איסור הרי יש אדרבא תוקא דלא שביק היתרא ואכלי איסורא כדאמר רבא בתולין דף ד' ע"א, ואף אם נימא שבזה"ז ליכא חזקה מ"מ אנן סהדי לא הוי וממילא אף אם לא היה בלב גמור הוא דברים שבלב שאינו כלום לבטל המכירה.

ובענין היוצא מביתו קודם ל' יום לפסח ואין דעתו לחזור בתוך הפסח ויש לו חמץ ידוע בביתו אף שנחלק בזה הפוסקים ע"י מ"ב סי' תל"ו אות ה' אם צריך לבער מכל מקום בלא זה יצטרך למכור המצו, דהא יהיו אסורין בהנאה כדאיתא ברמ"א שם שאוצר חיטים שיש בקרקעית הבור חיטים מחומצים אף שאין זקוק לבער וסגי בבטול יהיה אסור ליהנות מאותן חיטים כשיפנה האוצר בחמץ ידוע עי"ש משום שאפשר בתכונן לחזור ולזכות בהם אחר הפסח, עיין בח"י ס"ק ח' ובמ"ב ס"ק י"ז, וכ"ש בהלך בשיירא ולא"י שודאי יבא ויזכה בה, שלכן אף להמקילין יצטרך למכור כדי שיהיו מותרין לו בהנאה.

ולגבי בן אמעריקא שחמצו שם והוא בא"י, הנה מעיקר הדין הכל הולך אחר החמץ ואסור לזכות בו עד עבור יו"ט אחרון של פסח באמעריקא שהוא כמו ז' שעות אחר א"י. אבל מ"מ בדיעבד אם זכה בו לאחר אחרון של פסח בא"י מותר בהנאה. וכן מסתבר אם הרב יקנה בחזרה כשכבר עבר יום ה' בנוא יורק שהוא רק מדרבנן מדין יו"ט שני, ואף אם יקנה הרב תיכף כשעבר יום ה' בארץ ישראל שבנוא יורק עדיין היא יום ה' דפסח מדאורייתא ויהי אסור, יש לדון להקל מכיון שנמצא עתה בא"י שנגמר גם לבן חו"ל יום ה' בשקיעה דא"י שמעיקר הדין אוליגן בתרי, רק שראוי להחמיר לילך גם אחר החמץ ואין להחמיר אחר הפסח שחמץ שעבר עליו הפסח הוא מדרבנן.

ידידו המברכו,

משה פיינשטיין

סימן צו

קניית דברים חמוצים אחר הפסח מחנווני חשוד

י"ג סיון תשל"ט.

מע"כ ידידי הנכבד מאד לא ידעתי אכנהו אבל במהללו יהולל מזה"ר יואל חנן יאגנער שליט"א.

הנה לקנות דברים חמוצים אחר שעבר הפסח מחנווני חשוד אחר שעבר זמן שיש כבר לאמוד שכבר נמכר החמץ שהיה לו מקודם הפסח יש ודאי להתיר מדין ספק דרבנן שהוא לקולא, אבל כשהספק הוא מחמת שחנווני החשוד מכר חמצו קוה"פ לנכרי שאפשר שלא היה לו הרבה והוצרך לקנות בתוך הפסח חמץ אחר שלא היו בכלל שיש לחוש שמא יתן לו מאלו שקנה בתוך הפסח הנה אף שהוא ג"כ ספק דרבנן יש טעם גדול שיהא אסור לקנות ממנו, דהא חזינן דמחשוד

להיות מוכר תרומה לשם תולין אסור לקנו דבר שיש בו זיקת תו"מ לר"ש בבכורות ד דינו משום קנס אף שודאי מוכר ג"כ שלא נתן בו תרומה והרוב ודאי הוא מאלו תרומה דהא איירי בפשוטו שמסחרו במכ אלו שלא שייך שיהיה לו אף מיעוט גד שבכלל אף כל תרומה ותמ"ע שבעולם וכ"ש תרומה הנמכרת שאפשר שכמעט שז כלל דהרי הכהנים צריכין וגם רוצים לא ואם נודמן שאיזה כהן מוכר הא מוכרת ל לחבר שמוחזק בטהרה ולא אף לאנשים אינם חבירים, ושייך לחוש לזה לאיש שמפר אבל עובר על מצות הניתנה או על איזה ג"כ רק על תרומת עצמו שאחרים אסורים ל לכהן רשע אף על עבירות אחרות וכ"ש כ התרומה ומ"מ אסרו בחשוד ומשמע דלא על תרומה דאורייתא אלא אף בחשוד על ת אלמא דלא אמרינן בחשוד דספק לקולא, ואן פ"י"ב ממעשר הט"ו אף שפסק כר"ש כתב קנס מדבריהם, ומש"כ בפ"י המשנה בבכור יהודה אינו אומר אלא דרך הגזירה מש הוא מרינא צריך לדחוק דאף שלתרווייהו מ"מ הוא שייך לקנוס היינו דקנסין לו לחו אף שמדינא לא היה צריך לחוש דאף ש אין מחוייבין לחוש שהרי איכא דינים ז ששייך לחוש שמ"מ אין צריכין לחוש, ובח לו לחוש להחמיר אף שהקלה תורה, אבל מים ומלת שלא שייך כלל לאיסור לא שייך ור' יהודה סובר ששייך לקנוס גם שלא לי דברים דלא שייך בהו ענין איסור כלל או אף בלא טעם כלל או כדי שלא יבא ליק דברים ששייך לאיסור, אבל הרמ"א בסימן ק שכתב ד"א דאפי' ממי שאינו חשוד רק ז אותו שהוא מוחזק בכשרות אסור לקנות לחוש לאיסור שמשמע שהוא כאותו הדין ד הרי אין זה מדין קנס אלא שהחמיר לחו בחשודין אף באיסורין דרבנן ואף שהחמיר עכ"פ אסור לקנות מחשוד אם אך שייך להא בו אף שהוא חשש רחוק והוא רק איסור במוכר זה שחשוד למכור חמץ בפסח וכ"ש הפסח שהוא מדרבנן אסור לקנות ממנו אף כ"ז שיש לחוש שיש בידו מחמץ שעבר שלכן שפיר כתבתי דאסור לקנות ממנו שיש לחוש שמא יתן לו ממה שקנה בתוך שלא ידוע הרי מצוי הוא שיקנה בתוך כידוע, ול"ד לאחר שכבר עבר זמן שהו שכבר ליכא האיסור בעולם שאף בחשוד ז לאסור כשליכא האיסור כלל שלכן אף

Gestetner, Nathan

שיל"ת

ספר

שאלות ותשובות

להורות נתן

חלק ששי

ישא מדברותיו בבירורי הלכה בענינים הנוגעים
לארבעה חלקי שולחן ערוך

מה שחנני השם יתברך בחמלתו עלי
הצעיר באלפי ישראל

נתן באאמו"ר הרבני הצדיק והחסיד המפורסם
מוה"ר עמרם זצוק"ל הי"ד געשטעטנער

אב"ד קרית אגוז בני-ברק

ור"מ דמתיבתא פנים-מאירות

מח"ס נתן פריו על מסכתות וסוגיות ט"ח, להורות נתן על התורה ומועדים ד"ח,
ונתן לכהן על ספר תקפו כהן, מבעד לצמתך, מאורות נתן שבשו"ת מאור החיים ב"ח,

מקדש מעט, ושאר ספרים

בני-ברק

שנת ולהורות נתן בלבו (תשמ"ט) לפ"ק

דבמה או לתא דבעלים עיי"ש. והנה לדעת רש"י דשביחה
 בהמתו ילפינן מלא חעשה כל מלאכה, יתכן דשביחה בהמתו הוא
 משום לתא דבעלים, דהתורה הקפידה שישראל לא יעשה מלאכה
 גם על ידי בהמתו, וממילא הכל תליא אס דבעלים כבר נלעוו
 לשבות. וא"כ כשהבהמה נמלאת במקום שכבר הגיעה השבת
 והבעלים נמלטים במקום שעדיין ליכא שבת, ליכא איסור דשביחה
 בהמתו, כיון דיסוד האיסור הוא מלך לתא דבעלים. ויש צוה
 להאריך ולצבר ולא צלתי אלא להעיר.

ג) וגם לענין חמץ מסתבר לומר דהכל תליא אס במקום
 דבעלים כבר הגיע זמן האיסור, דהתורה אמרה ולא
 יראה לך חמץ, ולך קאי על הגזרה, וא"כ דוקא אס אלל הגזרה
 הל איסור חמץ, הוא דאיכא איסורא דלא יראה לך, אלל כשעדיין
 ליכא איסור חמץ אללו מה נפק"מ צמה שבמקום החמץ כבר הגיע
 זמן האיסור, והרי לא יראה לך הוא דין על הגזרה והכל תלוי
 בהגזרה. וכמו כן אס הוא נמלא במקום שכבר הגיע זמן האיסור
 והחמץ נמלא במקום שהוא זמן הביתר, ג"כ אסור. ועיין צוה
 צו"ת עונג יו"ט (או"ח סי' ל"ו), ובהגדה של פסח ע"פ
 אגודת אוזב (עמוד כ"ו).

סימן ט

ב"ה. בפרוס הפסח שנת תשמ"ו לפ"ק.
 שאלה — צמי שיואל מלוח לחס משנה ע"י צליעת חצירו,
 אס צריך גם ללאת בצרכת המוליא של חצירו, או שיכול
 לצרך המוליא בעצמו.

א) בס' קרבן נהגאל על הרא"ש פ' ערבי פסחים (קה): כתב,
 שאס אין למסובין לחס משנה והס לריבין לכרו של
 צעל הבית, לריבין לבוין ללאת בצרכת המוליא כמו בקידוש.
 וצ"ע ל"ב צריך לבוין להוליא אס המסובין, ואז הוי כאלו כל
 המסובין בולעין על הלה"מ, וכמו שמו"א צע"כ אס המסובין
 צכוס של קידוש, ולא יברכו הקסובין המוליא אלא יענו אמון
 אחר צעל הבית עכ"ד. ולכאורה מקודש אין ראייה, דהתם
 איכא חיוב לחמור צרכת הקידוש, ואס אין המסובין אומרים
 קידוש בעלמס, א"כ על כרחן שהס לריבין ללאת בהמירח צע"כ,
 וע"כ צריך צע"כ לבוין להוליא, דאל"כ ליכא אמירה להשומעים,
 משא"כ צלחם משנה הלא ליכא שום דין אמירה צמורה ז',
 וצרכת המוליא הוי רק צרכת הנהנין, ועיקר המורה הוי שיצטעו
 על שחי לחס, וא"כ י"ל דסגו אס המסובין אוכלים משני הלחמים
 שצולעין ואין הכרח שצע"כ יכוין להוליא, דאין צמה להוליא, ו
 שברי הס עלמס אוכלים מהלחם משנה. ולהקרבן נהגאל ז"ל אס
 צע"כ לא התכוון להוליא צלח"מ לא מהני.

ב) אולם גם צו"ת הרצ ז"ל (סי' רע"ד ס"ד) כתב "אין
 התסובין רשאים לנעוים טד שיוטויה רדולו אס רח

וצריך לומר קדיש אחריו. ואין לומר שהקדיש שאומרים אחר
 אשרי יועיל להפסקוקים של נפילה אפים, דהרי כהצ הלבוש
 שצריך לעשות הפסק בין פסוקי תחנון לפסוקי אשרי. ואף
 שכחצ הבחש"ע (סי' י"ה סק"ח) צסס כה"ג טעוב למעט
 בקדישין עיי"ש, היינו כשאין צו לורך שצקדיש אחד אפשר לפטור
 פסוקים הרבה, אלל צו"ד שצריך להפסק בין מלות תפלה לבין
 מלות אשרי, א"כ אין זה קדיש צכדי אלא לורך, וא"כ ודאי
 שאין שום הפסק צלמירתו, ולכן יש לומר קדיש אחר התחנון
 ואף שכבר אמר קדיש אחר תפלה י"ת. [ועיין סמ"ע חו"מ (סי'
 רס"ז סק"ד) דסדר קדושה דשחרית ענין צפני עלמו הוא כמו
 מעריב למנהג, ומיד אחר הקדיש דנפילה אפים מתחיל סדר
 קדושה לכן מוצרין ואומרין אשרי עיי"ש. הרי דאשרי הוא ענין
 חדש לגמרי, וא"כ ראוי לומר קדיש אחר התחנון לפני אשרי,
 ואף שכבר אמר קדיש אחר תפלה י"ת. ועיין שו"ת הג"ר עיאה
 וי"ל בהדמ"ח (או"ח סי' ג'), ומשס סויעתא לדצריין]. והכלע"ד
 כתצתו.

סימן ח

א) בשו"ת לצושי מרדכי (תיניא או"ח סי' מ"ו) הביא לחקור,
 צמי שיש לו צמה העומדה במקום שכבר נכנסה
 השבת, והבעלים נמלטים בריהוק מקום במקום שעדיין לא הגיע
 זמן שבת, אס איכא צכה"י גוונא דינא דשביחה בהמתו, האס
 אזלינן צתר הבהמה או צתר בעלים. וכיואל צוה הסתפקו לענין
 חמץ צפסח שיש לו חמץ במקום רחוק שעדיין לא הגיע זמן
 האיסור, או שהחמץ במקום שכבר הגיע זמן האיסור והבעלים
 במקום שעדיין לא הגיע זמן האיסור, אס אזלינן צתר מקום החמץ
 או צתר מקום הבעלים.

ב) ויתכן לומר צוה תליא אס מלוח שביחה בהמתו הוי מפלח
 דבעלים או מפלח הבהמה, דהנה הרמב"ם (פ"כ
 משבת ה"ה) כתב, דאסור להוליא משח על הבהמה צשבת
 שנאמר למען ינוח שורך וחמורך וכל בהמתך. ומצו"ח דשביחה
 בהמתו ילפינן מקרא דלמען ינוח וגו', וכן הוא צירושלמי שבת
 (פ"ה ה"ג) עיי"ש. אולם צרש"י עבודה זרה (עו.) ד"ה גזרה
 כתב, דשביחה בהמתו ילפינן מדכתיב (ואתחנן ה') לא חעשה
 כל מלאכה וגו' וכל בהמתך עיי"ש. ומעתה יש לומר דאס ילפינן
 מקרא דלמען ינוח שורך, א"כ נראה דקפידה הקרא הוי שהבהמה
 תנוח והאיסור לעשות מלאכה על ידי בהמתו הוי כדי שהבהמה
 תנוח, וא"כ יתכן דתליא במקום עמידה הבהמה, דכיון דצמקום
 עמידה הבהמה כבר הגיע זמן שבת והרי התורה הקפידה
 שהבהמה תנוח צשבת, א"כ חל דין שביחה על הבהמה. אלל
 לרש"י שהאיסור הוא משום לא חעשה כל מלאכה וגו' וכל
 בהמתך, א"כ יש לומר דאין הקפידה שהבהמה לא חעשה מלאכה,
 אלא האיסור הוא משום שעל ידי צבהמתו עושה מלאכה איכא
 חסרון שביחה לגצו הבעלים, דכשבהמתו עושה מלאכה איכא
 משום לא חעשה כל מלאכה דקאי על הבעלים. ועיין סי' אג"ו על
 (תורש סק"י"ג) מה שדו צלאו דנחמור אס איסורו משום לתא

בעזרשי"ה

Vieder, Aharon
 ספר

צבא אהרן

דרשות לשבת הגדול

בדרך פלפול ואגדה

כולל כמה הלכתא גבירתא לחג הפסח

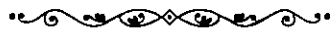
מאת

כבוד הגאון הצדיק

רבי אהרן וויעדער שליט"א

אבד"ק לינו יצ"ו

וחבר הכיד"צ צאנז קלויזענבורג בארה"ב

יוצא לאור ע"י מכון "נר ברוך"

שע"י בית המדרש "שארית אברהם"

עיה"ק ירושלים תובב"א

שנת "אשרי אדם מצא חכמה" לפ"ק

סימן כ"א

בענין שכח למכור חמצו בערב פסח
אם יכול לילך למקום שעדיין הוא קודם זמן איסורו

ב"ה א' קדושים פה לאס אנדשעלעס תע"א.

74

איסור התלוי בזמן וכמו יוהכ"פ. ולפי"ז י"ל דלמאן דסבר דחמץ נקרא שמו עליו, א"כ גם לאחר הפסח לא נוכל לומר דהוה כמו שנתבטל קודם הפסח משום דכבר נאסר בפסח העבר, לכן לא יתבטל לאחר הפסח, משום דשמו עליו, ומה שמותר לאחר הפסח הוא משום דלא הגיע הזמן איסור, אבל לכשיגיע פסח יחזור לאיסור הקודם, ומאן דס"ל דמותר לפסח הבא הוא משום דס"ל דחמץ הוא בעצם היתר וכל איסורו הוא רק הזמן.

(א) יש לחקור אם הי' לו חמץ במקום שכבר הגיע חצות היום בערב פסח, ושכח למכור החמץ לעכו"ם אם יש לו תקנה ליסע למקום שמתארך היום, ובמקום ההוא יהי' עוד קודם חצות היום, אם אז יהי' מותר לו למכור החמץ במקום ההוא, כיון שבמקום ההוא עוד הוא זמן היתר, או י"ל דכיון דהחמץ כבר נאסר בהנאה, לא יוכל לחזור להיתרו.

יבאר החילוק בין נזיר ששתה יין של תרומה שפטור מחומש ואילו האוכל תרומה ביוהכ"פ משלם את החומש

בפלוגתת האחרונים במשהו חמץ שנתערב בפסח אם מותר לשנה הבאה בפסח

74

(ד) וכמו שכתב בצפנת פענח על הרמב"ם הי' חו"מ בתקירה זו וכתב, דיש לחקור אם חמץ אסור בפסח, היינו בהזמן, או בפסח אסור לאכול חמץ, היינו שבפסח החמץ הוא עצם האיסור וכו', ופשט מדברי הכ"מ הלכות תרומה (פ"י הי"א) שכתב דטעמא דנזיר ששגג ושתה יין של תרומה אינו משלם חומש, והאוכל תרומה ביוהכ"פ משלם חומש (שם ה"ז), כיון דגם זולת איסור התרומה אסור משום נזירות לאו שתי' הוא, ולכך ביוהכ"פ דרק יומא הוא דקא גרים ולכך חייב חומש, ולכך כיון דמצינו דהאוכל תרומת חמץ בפסח, דמשלם קרן וחומש ע"כ דחמץ הוא רק איסור גברא.

(ב) וכיוצא בזה מצינו בשו"ת השיב משה (או"ח סי' י"ז), לענין חמץ במשהו אם נתערב בפסח, אם מותר לשנה הבאה בפסח, דלהשיב משה פשיטא ליה דאסור, אבל בשו"ת בית שלמה (סי' צ"ג), וגם נכדו הייט"ל זצ"ל שם בסוף התשובה בההגהות על ההשיב משה מסיק להיתר, וגם בתשו' דובב מישרים (סי' ל"ט) מסיק להיתר, אעפ"כ כתב שהמנהג הוא שלא להשתמש באותו כלי בפסח הבאה, ועיין במעדני שמראל שנקט בפשיטות להתיירא, ועיין במנחת פיתים (סי' תמ"ז ס"ד), ועיקר טעם ההיתר הוא, משום שכבר נתבטל המשהו בזמן ההיתר אחר הפסח והוה דינו כמו שנתבטל קודם פסח הבא.

ועיין בשו"ת חלקת יואב (מהדו"ת סי' כ') שנשאל שם לענין פרה שאוכלת חמץ בפסח אצל הנכרי אם מותר לשתות בפסח חלבה, וכתב שם לפשוט מדברי הרמב"ם וכ"מ הנ"ל, דחמץ נקרא

יבאר אי החמץ אסור או הוא איסור תלוי בזמן נראה לומר טעם מתלקותן. אם חמץ נקרא עליו שם איסור, או הוא רק

74

רק איסור גברא, ובגברא לא מצינו שיהי' אסור גרם הנאה רק בדבר שהוא איסור בעצם נאסר גם הנאה שנגרם ע"י אכילת האיסור ע"ש, אבל כתב לבסוף שאינו מבין טעם הרמב"ם דלמה גבי נזיר ששגג ושחה יין תרומה דפטור מחומש, ע"ש.

יבואר אי יין לנזיר נקרא איסור גברא או חפצא

(ה) אבל לענ"ד נראה דודאי ס"ל להרמב"ם, כדברי המהר"י באסאן גבי נזיר שנקרא יין לנזיר איסור חפצא, עיין באבני מלואים בשו"ת בסופו (רס"י ט"ו ד"ה והנה) שיש שלוש מחלוקת בדבר, להמר"י בן לב הוא איסור גברא, ולמהר"י באסאן הוא איסור חפצא, ודעת מהר"ט שהוא איסור תורה, וע"י שמקבל עליו הנזירות נאסר ביין, ולכן נקרא יין לנזיר איסור ששוגג בשוגג משום דלכל נזיר אסור היין, ורק אי ס"ל שהנזיר אסור ביין או שהיין נאסר לנזיר י"ל דלא הוה שוה בכל דהיין אין נאסר לכל, אבל אם נאמר דהוה איסור תורה הנזיר, ואנו דנין על הנזיר, ולכל מי שמקבל עליו נזירות שוה בכל הנזירות בין אנשים ובין נשים ע"ש.

ולכאורה לפי"ז יהי' ראוי לדברי מהר"י באסאן דיינן לנזיר היינו שהיין נאסר עליו והוא איסור חפצא, לכך פטור נזיר ששחה בשוגג יין של תרומה, או יהי' ראוי לדברי המהר"ט דנדרים הוא איסור תורה, ולכך שפיר מובן טעם הרמב"ם דבנזיר פטור בתרומה משא"כ ביוהכ"פ חייב, וגם בתרומת חמץ בפסח דהוא איסור גברא, ולכאורה שפיר יש ראוי לדברי מהר"י באסאן, אך י"ל דתרומת חמץ בפסח הוא איסור תורה, דע"י הפסח נאסר החמץ, ובאמת אין כן דעת המג"א (סי' תצ"א) שכי' דמותר לאכול חמץ באמצע הסעודה באחרון של פסח במוצאי פסח אחר צאת הכוכבים, ולומר אח"כ יעלה ויבא בברכת המזון משום שאיסור חמץ אין תלוי בפסח, והביא ראוי מדחזינן דגם בערב פסח אחר חצות שאז אינו יום טוב, אעפ"כ איסור חמץ יש, ע"ש.

בחילוק איסור חמץ בערב הפסח לפסח עצמו (ו) אך אפשר לומר לענ"ד דעכ"פ חמץ יש לומר דיום טוב פסח היינו חג המצות גורם לאיסור חמץ בפסח, ובערב פסח נאסר מכח ריבוי הכתובים הנדרשים בגמרא פסחים מאך ביום הראשון או משאר ילפיתות, ואעפ"כ עיקר האיסור הוא מחמת חג המצות, ובערב פסח יש לומר שאינו תלוי בחג המצות, אבל בתוך ימן הפסח וגם במוצאי פסח בודאי תליא בחג המצות, ולכך אולי הוא תרתי דסתרי אם יאמר בברהמ"ז חג המצות, וגם יש לומר דהיא מטעם גדר וסייג שאסרה תורה חמץ בערב פסח, וכש"כ הר"ן לענין כל יראה שהוא סייג וגדר לאכילת חמץ, ובפרט לפי מש"כ הרבה ראשונים דבערב פסח אינו עובר בכל יראה ובל ימצא, ורק בשבעת ימים עובר בכל יראה, כמו שנאמר בפסוק בפירוש לא יראה וגו' שבעת ימים.

ועיין באברבנאל עק"ת שהקשה למה הוצרכה התורה לצוות על חמץ וגם לצוות על מצה ע"ש, עכ"פ נראה שתלוי זה בזה, ועיין בעונג יום טוב שכתב דבאכילת מצה מקיימים הל"ת של לא יאכל חמץ ע"ש, ובפרט לשיטת ר"ש דבערב פסח מותר לאכול חמץ עד הלילה ומקיימין מצות תשבתו בזה (עיין בעל המאור ד' ע"א), בודאי מוכח דחג המצות תליא באיסור חמץ, עכ"פ לדעת מהר"ט י"ל דחמץ הוא איסור תורה דע"י הפסח נאסר החמץ בכ"י ובאיסור אכילה בלא יאכל.

יבאר שתלוי אי עוברין על לא תשחט על חמץ בחמץ שרוצה לבערו

(ז) ואפשר לומר דתליא בפלוגתא המאמ"ז עם השאג"א אם עוברין בלא תשחט על חמץ דם זבחי בחמץ שרוצה לבערו, אם הוה דומיא דאיסור חמץ בפסח, דהאמ"ז סובר דאין עוברין, והשאג"א (סי' ע"ח) סובר דעוברין, ובפרט למאן דיליף איסור חמץ בערב פסח מלא תשחט על חמץ, יש לומר דהוא גם כן מטעם חג המצות, והתורה גילתה דאיסורו מתחיל מזמן שחיטת

מחשבתך: דכל פעל יהוה למענהו וגם רשע ליום רעה: להתועבת יהוה כל-גבה לב יד ליד לא ינקה: ובחסד ואמת יכפר עון וביראת יהוה סור מרע: וברצות יהוה דרכי איש גם-אויביו ישלם אתו: חטוב

מחשבתך: דכלהו עובדן דאלהא לאלין דמשחמעין ליה ורשיעא ליומא בישא: תמרחקתיה דאלהא כל דרם בלפיה מן בישתא לא נדפי: ובטיבותא מקפפא

סורחנא ודחלתיה דאלהא מסטי מן בישתא: ופד אתרעי אלהא בארחתיה דגברא אף לבשלי דבבו נשלים ליה: חטב קליל בצדקתא מן סגינא דעללתא דלא בדינא:

רש"י

(ד) כל פעל ה' למענהו. הכל עשה נשאל להיחו ליום רעה, וכל זה לקלוסו: (ה) יד ליד לא קלוסו, כמו ענו לה' נחודה (מהלס קמו ז). דנר אחר, להעיד עליו, כלומר פעלו מעיד עליו על גבורותיו. שניהם נאגדת מהלס: וגם רשע. עשה

מצודת דוד

(ד) כל ברא ה' למען קלוסו, וגם טובת הרשע וכח הזרוע שנתן בו, הוא להיות מוכן לרצועת מדרות כיום בוא הרעה להיות שבט אפו, ואם כן גם זה הוא למענהו: (ה) יד ליד, מידו של מקום יבוא הגמול ליד המחוייב ולא ינקה ממנה, כי לא תשוב ריקם: (ו) בחסד, בעבור החסד והאמת אשר יעשה האדם יכופר העון, וכלבד כשהוא סר מרע בעבור יראת ה' לא מיראת הבריות: (ז) ברצות, כאשר ירצה ה' דרכי האיש בהיותם ישרים אז גם אויביו ישלים עמו, ומכל שכן שלא יתעוררו עליו אויבים חרשים: (ח) טוב, יותר טוב הון מעט הבא בצדק וביושר, מהרבה תבואות הנאספים בלא בגול ובערשק:

אבן עזרא

(ה) יד ליד, יד השם בעבור יד הרשע, כלומר יד השם תשחיתוהו בעבור ידו שתעשוק, על כן לא יהי נקי כי יקבל שכרו: (ו) סור, היראה גוררת שיסור

רבנו יונה

מעשיך ויכוננו מחשבותיך. בכל מחשבה שתחשוב על מעשיך ותקנן עניניך שים לבך שאין בידך זולתי המחשבה, ולא תוכל להגיע לפועל, וגול את הפועל לה', כענין השלך על ה' יהבך (מהלס נה כג), ובכן יכוננו מחשבותיך, שיגיעו אל הפועל, וגם תצלה לחשוב הנכון להגיע אל הפועל: דכל פעל ה' למענהו. בא בפתח במקום שבא. וכן זכה וצלמונע בקרקר (שופטים ה י). והענין שברא את האדם לעבדו. את הכל ברא לכבודו, וכמו שנאמר כל הנקרא בשמי וגו' (ישעיה מג ז): וגם רשע ליום רע. גם הרשע שאינו עובד את ה' יתברך ומבקש להשביט הכוונה בכריאתו הלא נכון הוא ליום רעה. נמצא שגם בכריאתו יגלה כבוד השם, כמו שנאמר (מלאכי ג יח) ושבתם וראיתם בין צדיק וגו'. ואמרו ז"ל כשהקב"ה עושה דין ברשעים מתעלה ומתקדש שמו, שנאמר

העברת העונש בעולם הזה כ כפרתו ויסורין ממרקינ אותו, ויסורין תולין ומיתה ממרקת, בעולם הזה תועיל תועלת עצו מלבד מה שהקדן קיימת לו שנאמר מתן בסתר יכפה אף ז"ל (במות קה) אם יתכפר עון בי (שי"א ג יד), בזבח ומנחה אינו מו מתכפר ובמעשים טובים. וכאשר בחסד ואמת יכופר עון וגו' ה שיוסיף כנפשו בשיעור יראת ד במעשים שקראוהו וחטא בהם, ה' אשר בו. סור מרע כמו ונ יקדים לו יראת ה', ובהגיע הזדו שחטא בהם יסור מן החטא, כמ פרק ובאותו מקום ובאותה אע שאין שם חסרון ואבוד אחר וכו

(ד) כל פעל ה' למענהו וגו'. רוחץ בכל יום, בשביל קונו. משום למענהו. (שבת נ

כל מה שברא הקב"ה, לכבודו ברא למענהו. (שקלים י

כל הכועס כל מיני גיהנם שולטין ו מלבד והעבר רעה מבשרך. ואין רעו כל פעל ה' למענהו, וגם רשע ליו ש"ל בית אבטינס, לא רצו ללמד עי רבנן: בית אבטינס היו בקיאין במנ ללמד. שלחו חכמים והביאו אונ מצרים, והיו יודעים לפטם כמותם, עשן כמותן. אלא של הללו מתמר ו מפציע לכאן ולכאן. וכשמעו חכמי שברא הקב"ה לכבודו ברא, שנאמו (יומא לח).

כל פעל ה' למענהו. שנו רבותי בשבת, מפשיטין את הפסח עד הח בנו של רבי יוחנן בן ברוקא. וחכ את כולו. אמר רבה בר בר חנא א"ר פעל ה' למענהו. והכא מאי למענהו שלא יסריח. רבה אמר: שלא יהו נכלה. ורבי ישמעאל האי כל מיבעי ליה שלא יוציא את האימורי (שבת קטז:).

כל פעל ה' למענהו. אלו בעלי רעה, שאם אינו עושה תשובה מ (ילקו"ש).

למענהו, לקלוסו, שנאמר: ענו ל לעדותו, שנאמר: לא תענה ברעך. מקלסין אותו. (מכי

לגיה ובעגיה
נחמך אמתא
בגותא וגו' שמועג

בעזרה ש"ת

ולקחתם אגודת אזור וגו' ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם

סדר האגדה של פסח

עם פירוש

יקר נחמד ונעים, דברים למי שאמרם ראויים, ובו דרושים נפלאים,
דרכי עבודה עם שרשי אמונה בהם נמצאים, בשם נקראים,

אגודת אזור

מכ"ק אדמו"ר הרב הגאון הצדיק המפורסם, חסידא ופרישא, נהורא נפישא,
אשר האיר עיני ישראל בתורתו וצדקתו

כקש"ת מרן **יעקב יחזק'י** זצלה"ה **גרינוואלד**

בן הגה"ק המפורסם מרן משה בן עמרם זצלה"ה אבדק"ק חוסט
בעהמח"ס ערוגת הבשם ז"ע

שהיה אב"ד ור"מ דקהל עדת ישראל דק"ק פאפא יע"א
ומלפנים אב"ד בק"ק ליקוב, צעהלים, באנפי הוניאד יע"א

בעהמח"ס ויגד יעקב על התורה ומועדים, מצותיך שעשועי על תרי"ג מצות,
משפטיך ליעקב תשובות וחידושי הלכות, זכות אבות על מסכת אבות, ברכה ותהלה על תהלים

ונלוח לזה כל דיני בדיקת חמץ וביעורו ודיני הסדר ומונהגיו מסידור דרך החיים ומשו"ע הרב תניא ז"ל,
וענינים נפלאים מסה"ק דרך פקודיך מהגה"ק רבינו מהרצ"א ז"ל השייכים למצוות הפסח
ומושכים את הלב לשרשי האמונה ודרכי העבודה האמיתית והם שוים ומועילים לכל נפש,
ועוד ליקוטים שונים, מוסרים ודינים, רב פנינים מספרים שונים,
ולמאמר דצ"ך עד"ש באח"ב מאמר קדוש מהה"ק ר"ש מאוסטרפוליא ז"ע שנמצא כתוב שסגולה לעיין בו.

ונוסף עליו בתהלתו

דרוש מוסר לשבת הגדול

מכת"ק הערוגת הבשם

אבי המחבר זצ"ל

ובסופו חידושי הלכות בהלכות פסח מבן המחבר זצ"ל

קלח של אזור

~ ~ ~

נערך ונסדר מחדש

ע"י

מכון אמרות טהורות פאפא

ניסן תשע"ח לפ"ק

ברוקלין יע"א

קיימו מצות קרבן פסח לכמיז ציה (שמות יב, ט) ואכלו את הבשר כלילה, דאינו נאכל אלא כלילה דוקא. ועל פי האמור לעיל יש לומר, דהתם נמי לא לכל היה הלילה מאירה כיום אלא ללדיקים, אבל לפשוטי העם היה ניכר שהוא לילה, ואם כן שפיר דינו כלילה לענין אכילת פסח. ובפשיטות יש לומר, דרק בארץ גושן מקום משכן בני ישראל היה הלילה מאירה כיום, אבל בכל העולם יש לומר דהיה לילה.

אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה הָרִי אֲנִי בֶּבֶן שִׁבְעִים שָׁנָה וְלֹא זָכַרְתִּי שֶׁתֵּאמַר

אמר רבי אלעזר בן עזריה הרי אני בבן שבעים שנה בו. לכאורה נריך, ביאור מאי ענין משנה זו לכאן, הלא הך פלוגמא לא איירי כליל פסח, אלא בכל השנה, אבל כליל פסח כולי עלמא מודי דמצוה לספר יציאת מצרים, כדדרשינן מוהגדת לבנך כו' בעצור זה כו' בשעה שיש מצוה ומרור מונחים לפניך. (ועיין ברמב"ם בנזקת הגדה שלו שגרס אמר 'להם' רבי אלעזר בן עזריה, משמע דקאי אדלעיל מעשה ברבי אליעזר כו' שהיו מספרין ביציאת מצרים ואז אמר להם רבי אלעזר דבר זה, וז"ע הא זה מיירי בכל השנה). ויש לפרש, דהנה הרשב"א (הוצא באבודרהס סדר ההגדה ד"ה ומחיל) כתב, הא דלא מצרכין אמצות סיפור יציאת מצרים, משום דאין לו קצבה, דאף כדיבור אחד יוכל ידי חובתו, וכן כתב הר"ף (הוצא באבודרהס ס) דצמח שאמר בקידוש זכר ליציאת מצרים יאל. והחיות דעת בפירוש 'מעשה נסים' (בפתיחה) חמה עליהם, הא זכירת יציאת מצרים בכל לילה ולילה נצטוונו דקיימא לן כבן זומא (רמב"ם פ"א מהל' קר"ש ה"ג), ומאי עדיפותא דהך לילה, אם לא דכלילה הוה נצטוונו להגיד באריכות כל הענין, דכן מורה לשון הגדה, מה שאין כן בשאר ימות השנה דלא בעי אלא זכירה בעלמא. ומעתה, מהא דקיימא לן מזכירין יציאת מצרים כלילות בכל השנה, מוכח דכלילה הוה נריך להאריך בסיפור, ואפי' המשך הדברים, דקאי אדלמעלה מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים, ומפרש וכל המרבה לספר הרי זה משבח דנריך להרבות בסיפור בפרטות העניינים, ומציא על זה מעשה ברבי אליעזר כו' שהיו מספרין ביציאת מצרים באריכות כל אותו הלילה, ועל זה מציא ראייה לאותן החכמים מהך משנה דאמר רבי אלעזר

אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה הָרִי אֲנִי בֶּבֶן שִׁבְעִים שָׁנָה וְלֹא זָכַרְתִּי שֶׁתֵּאמַר

מספח"ק דרך פקודין

שיש מציאות לשדים ולמעשה כשפים, שנאמר ויעשו כן החרטומים, (נכלל בעיקר ו' מציאות הנבואה מן השמים, ובעיקר ח' תורה מן השמים. הנה עיקר ה' נבואה, ובתורה מבואר הבחינה לנביא, על כרחך שיש דבר מציאות בעולם שיעשה שלא כטבע חוץ לנבואה, הכן). שהוא שונא חמס וגזל, שנאמר (שמות ג, טז) ואת העשוי לכם במצרים. (זה מבואר בתורה, וכיון שיש תורה מן השמים בו מבואר שהוא שונא החמס).

יח) הנהעד כה הגיעו דברינו לבאר על פי דברי הרב אשר כל עיקרי הדת הן המה נכללים בסיפור יציאת מצרים, לזה נצטוונו במצוה הלזו בזמן היציאה שקבלנו עול מלכותו ועבודתו, ממילא רמו המצוה הזו לנו ולבנינו עד עולם בכל זמן ועידן שמחוייבים אנחנו להיותינו שלמים בעיקרי אמונת ה' אחד, היינו עיקרים הי"ג מגין אח"ד, ולהודיע כל זה לכל באי עולם לתקוע אמונת אמת בלבבינו לעבדו שכם אח"ד, ובהתבוננו במצוה הלזו יחשוב הימים אשר חלפו ועברו עליו בהסתפקות איזה אמונה ח"ו, והתירשלו מלפרסם כל אלה, וישוב אל ד' וכו' ויקבל עליו וכו' ובזה יקיים המצוה בכל עת ועידן, בין והתבונן הדברים.

יציאת
שדרשך
למען ו

הנה בספר
ציוס נ
כלילה היו הכ
יח' וירא אש
צבוריהם כליל
ועל ידי זכרון
לאשתדלם צפ
דצרו תמוהיו
חיך הימים כ
דנפשיה צטע
ורבים הלכה
המשנה הנ"י
כדפירש הרב
המשניות להו
זכרון זה בלי
מאמר מוחלט
למדוהו, ולא
ראיה, אבל א
יציאת מצרים
הרב צעל

אמר רבי
מה

מצ
א) רמז המז
דמ)
שלא ימצא
מראה את עי
שלדעתו יש
לזאת באה

**יֵצִיאת מִצְרַיִם בְּלֵילֹת עֵד
שְׁדֵרְשָׁה בֶּן זֹמָא, שְׁנַאמַר
לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת יוֹם יְצִאתְךָ**

בן עזריה דזכירה בעלמא הלל מזכירין
יציאת מצרים בלילות בכל השנה
מדכתיב (דברים טו, ג) כל ימי חיך
לרבות, ואם כן מאי עדיפותא דלילה
זו, אללא ודאי דמצות הלילה להאריך
בסיפור הדברים.

הנה בספר חרדים במצות התלויות בלב אות כ"ה כתב וז"ל, כשם שמצוה לזכור יציאת מצרים
ביום כך מצוה לזכרה גם בלילה כדאיתא פרק קמא דברכות (דף יב:), כי ניתן לב כי גם
בלילה היו המצרים משעבדים אותנו, כדאמרו רז"ל (שמו"ר א, כח, הוצא ברש"י) על פסוק (שמות ג,
יא) וירא איש מצרי מכה איש עברי שהיו מעמידים את ישראל למלאכתם מקריאת הגבר, ולכך הרג
זכוריהם בלילה, ומרוב צרתם ויקס פרעה לילה הוא וכל מצרים ויאמר קומו לאו וכו' (שם יב, ג),
ועל ידי זכרון זה נשמעבד לאלוקינו יתברך גם בלילות, ובמקום פולחן מצראי בלילה ניקום בלילה
לאשתדלם בפולחניה עד דיתער כפרא כדכתיב (איכה ג, יט) קומי רוני בלילה, עבל"ק, ולכאורה
דבריו תמוהים, הלל במתניתין פרק קמא דברכות (שם) דריש ליה בן זומא מקרא (דברים טו, ג) ימי
חיך הימים כל ימי חיך הלילות, למה לא הביא מהך ילפותא, ולמה ליה לרב לחדש סצרא מדעתיה
דנפשיה בטעמא דמזכירין יציאת מצרים בלילה. ונראה בס"ד, דצאמת נריבין להבין, הלל יחיד
ורבים הלכה כרבים (ברכות ט, ובכ"מ), ולמה פסקינן כבן זומא. וצאמת הרי"ף והרא"ש לא הביאו
המשנה הנ"ל, ונריך לומר כמו שכתב הגל"ח שם (ד"ה מזכירין) דהך 'ולא זכיתי' אין הפירוש
כדפירש הרע"ב ברטנורא (פ"א מ"ה ד"ה ולא זכיתי) שהיא לשון ניצוה, אללא כדפירש בפירוש
המשניות להרמב"ם (שם ד"ה מזכירין) שהיא מלשון זכות שלא זכה לדעת הרמז שנתנו בכתוב חיוב
זכרון זה בלילות, אבל בגוף הדין לא נחלקו, ורישא דמתניתין מזכירין יציאת מצרים בלילות הוא
מאמר מוחלט ואין בו פלוגתא, אללא שרבי אלעזר בן עזריה רצה לעמוד על דבר זה מאיזה מקרא
למדוהו, ולא זכה לזה עד שדרשה בן זומא מקרא דכל ימי חיך, ועל זה נחלקו חכמים שמוה אין
רציה, אבל אף על פי כן הדין דין אמנת וכו'. ועיין שם בגל"ח מה שכתב מנח' להו לחכמים דמזכירין
יציאת מצרים בלילות כיון דקרא אחיא לימות המשיח, עיי"ש. על כל פנים לפי זה שפיר אינטריך
הרב בעל החרדים לחדש טעמא מסצרא דנפשיה, דהא מקרא לא שמעינן לחכמים, ודו"ק.

אמר רבי אלעזר בן עזריה הרי אני בבן שבעים שנה בו' יש להבין, מאי המשך יש למאמרו
מה שהקדים הרי אני כבן שבעים שנה. ויש לזכור, דהנה התוספות בחולין פרק כיוסי הדס

מספה"ק דרך פקודיק

מצות לא תעשה, שלא ימצא חמוץ ברשות ישראל כל ז' ימי הפסח
(א) רמז המצוה והטעם שיש בה נ"ל, על פי אשר כתבנו כי ענין החמץ רמז לגיאות וגאון
(דמיון החמץ שמגביה את עצמו יותר ממה שנתן בה העושה קמח ומים), ובאה המצוה
שלא ימצא אפילו ברשותו, להורות הרמז דהנה יש לך אדם שאינו מתנהג בגלוי בגאות, ואדרבא
מראה את עצמו כנמוכי רוח ומיטיב עם כל אחד, ובקרבו ישים ארבו, (והוא רמות רוחא יתירא,
שלדעתו יש בו כל המעלות ואפילו מדת ענוה על כן מתנהג אצל בני אדם בעניות ושפלות), הנה
לזאת באה אזהרה שלא ימצא אפילו ברשותו הגם שלא יהנה ממנו, כי על זה נאמר (דברים ח, יד)

לפי שכתבנו בליל פסח...
בשם הגאון רבי יצחק...
בשם הגאון רבי יצחק...

ז
ח
ט
י
יא
יב
יג
יד
טו
טז
יז
יח
יט
כ
כא
כב
כג
כד
כה
כו
כז
כח
כט
ל
לא
לב
לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד
מה
מו
מז
מח
מט
נ
נא
נב
נז
נד
נה
נו
נז
נח
נט
ס
סא
סב
סג
סד
סה
סו
סז
סח
סט
ע
עא
עב
עג
עד
עה
עו
עז
עח
עט
פ
פא
פב
פג
פד
פה
פו
פז
פח
פט
צ
צא
צב
צג
צד
צה
צו
צז
צח
צט
ק
קא
קב
קג
קד
קה
קו
קז
קח
קט
ר
רא
רב
רג
רה
רו
רז
רח
רט
ש
שא
שב
שג
שד
שה
שו
שז
שח
שט
ת
תא
תב
תג
תד
תה
תו
תז
תח
תט
י
יא
יב
יג
יד
יז
יח
יט
כ
כא
כב
כג
כד
כה
כו
כז
כח
כט
ל
לא
לב
לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד
מה
מו
מז
מח
מט
נ
נא
נב
נז
נד
נה
נו
נז
נח
נט
ס
סא
סב
סג
סד
סה
סו
סז
סח
סט
ע
עא
עב
עג
עד
עה
עו
עז
עח
עט
פ
פא
פב
פג
פד
פה
פו
פז
פח
פט
צ
צא
צב
צג
צד
צה
צו
צז
צח
צט
ק
קא
קב
קג
קד
קה
קו
קז
קח
קט
ר
רא
רב
רג
רה
רו
רז
רח
רט
ש
שא
שב
שג
שד
שה
שו
שז
שח
שט
ת
תא
תב
תג
תד
תה
תו
תז
תח
תט

מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. יְמֵי חַיֶּיךָ הַיָּמִים. כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ

(פס. ד"ה ורני יהודה) כתבו, דהא דבכמה מקומות משמע ד'כל' אחי לרבות אפילו מקצתו, וכמה דוכתא אמרינן 'כל' כולו משמע, דהיכא דיש

סברא לומר דבעי כולו, אחי כל לרבווי דאפילו מקצתו, והיכא דאיכא סברא לומר דאפילו מקצתו, אחי כל לומר דוקא כולו. והנה בגמרא צפרק קמא דסוטה (דף ה.) איכא פלוגתא אי תלמיד חכם צריך שיהא בן שמינית שבשמינית גאות, דאיכא מאן דאמר ללא מיניה ולא מקצתו, דכתיב (משלי טו, ה) תועבת ה' כל גבה לב. ועיין בישמח משה פרשת וישב (ד"ה וישב יעקב [א]) בשם הגאון מוה"ר העשל ז"ל, דפלוגתא תליא אי כל כולו משמע או אפילו מקצתו. ופירש בזה מאמר חז"ל (עי' הענין ה.) כל המתגאה מרצה חימה, דהנה כתיב (תהלים עמ, לח) ולא יעיר כל חמתו, ומדה' כנגד מדה, דמאן דמפרש תועבת ה' כל גבה לב אפילו מקצתו, אס כן גם צהק קרא נתקיים ביה ולא יעיר כל חמתו דאפילו מקצת חימה לא יעיר, אבל אס יש לו גאות אס כן סובר דקרא דתועבת ה' כל גבה לב דוקא כולו אבל מקצת אינו בכלל, הכי נמי בקרא דלא יעיר כל חמתו היינו כולו לא יעיר אבל מקצתו יעיר, וזהו שאמרו מרצה חימה, עכ"פ פ"ח.

← והנה הא דבעי בתלמיד חכם שמיני שבשמינית, הוא כדי שינהג נשיאותו ברמה ויהיו דבריו נשמעים. וידוע הפירוש בדברי רבי אלעזר בן עזריה דאמר הרי אני כבן שבעים שנה, ללא היה אלא בן י"ח, ומשום שנעשה נשיא נעשה לו נס להיות לו חירותא כדי שישמעו וייראו מדבריו ויהיו נוהגין בו כבוד (ברכות כח.). ולכאורה אי תלמיד חכם מותר להיות לו קצת גיאות, לא היה צריך לנס זה, דהיה יכול לנהוג נשיאותו ברמה וממילא ישמעו דבריו. ומדהוצרך לנס זה מוכח דדרשינן תועבת ה' כל גבה לב דהיינו אפילו מקצתו, ואס כן מהאי טעמא נמי לא שמעינן מכל ימי חייך לרבות הלילות, דאדרבה יש לומר כל אפילו מקצת משמע, דבמקצת ימי חייך דהיינו ימים נמי ילא.

← והיינו דאמר, הרי אני כבן שבעים, ומהאי טעמא גופא לא זכיתי שאתמר כו', עד שדרשה בן זומא דשאני הכא כיון דבלאו "כל" הוי ידעינן מסברא להזכיר בימים לחוד כמשמעות ימי, אס כן כל אחי לרבווי הלילות וכסברת התוספות הנ"ל. והיינו דאמר, שנאמר כו' ימי חייך הימים כל ימי חייך הלילות, ולכאורה למה ליה להאריך לפרש ימי חייך הימים דהוא פשיטא, ולא

מספ"ק דרך פקודיך

ורם לבבך ושכחת וכו', וזה בא ברמז המצוה בזמן היציאה ממצרים, כי אז הודיע השי"ת גבורותיו אשר הוא משיב גמול על גאים והוא גאות לבש, אבל זה הרמז מצוה עלינו בכל עת ובכל מקום ובכל זמן לשרש אחר מדות הגאות לבלי השאיר שורש וענף.
ב) על כן בהתבונן האדם במצוה הזאת, ובפרט בעת מצוא זמן המצוה בפועל, ישוב אל ה' על רום לבבו וזרון לבו אשר חלף ועבר עליו מיום היותו, ויחשוב ברוממותו יתברך, וישפיל את עצמו לנגד ה' יתברך, וישוב על העבר אשר השתמש בשרביטו של מלך, כי ה' מלך גאות לבש (תהלים צג, א), ויקבל על עצמו על העתיד וכו', המשכיל יתבונן.
ג) עוד אני מדבר בטעם חמץ ומצה, שכתבנו לעיל בענין חטא האדם בעץ הדעת טוב ורע ותיקונו, הנה תבין אשר רמז החמץ הרומז לדעת הרע לא ימצא ברשות ישראל, וחלילה

הַלֵּילֹת. וַחַוֵּי חַיֶּיךָ הָעוֹלָם לְהַבִּיא ?

דעתך דשרי במקצת כו
ולא זכירתי שתאמ
מכונים בשם לי
עושה בגלות הקשה, א

אמנם הכונה הוא.
שפירש בשם
עמו ישראל מתוכס לו
העולם ומרות הזמן, ו
ולא נמשכו אחר העול
בחודש האביב הוליאך
אח חודש האביב כו',
לך למשמרת על כל
דשמירה ממשוהו חמ
עושה, על זה אמר כי
לה, גם כן היה הגאו
חאכל עליו מצות לחס
ולכאורה הלא אדרבו
זללה"ה, אבל על ידי
על ידי זכות זה ילאו ל
אח יוס לאתך מארך

לחקור בחקירות ודעו
הפשיטות ושלימות ב
בתמימותא כתיב בן
להרחיק הפלסופיא ל
יבא הפילוסוף לחקור
ההיפך (כדרך החוקר
לדעת הטוב, הנה לזו
השכל) עכ"פ בחקירו
טוב ורע, (וזה דמיון

הַלִּילוֹת. וַחֲכָמִים אֲזַמְּרִים יָמֵי חֵידָה הָעוֹלָם הַזֶּה. כָּל יָמֵי חֵידָה לְחֵבִיא לְיָמֹת הַמְּשִׁיחַ:

הוה ליה למימר אלא כל ימי חייך
לרבות הלילות. אצל על פי האמור הכי
קאמר, כיון דמיני חייך לחוד שמעינן
הימים, אם כן כל ימי חייך אחי לרבות
הלילות. מה שאין כן בקרא דמועצת
ה' כל גבה לב, דמסבא הוי סלקא

דעמך דשרי במקנא כמאן דאמר דמיני שבמיני מותר, שפיר דרשינן כל למנוע אפילו ממקנא. **L**
ולא זביתי שתאמר יציאת מצרים בלילות בו. יש לפרש על דרך רמז, דידוע דהגלות
מכונים בשם לילות (וזה"ק ח"צ קסג:). ולכאורה נרין להבין, לשמחה של יציאת מצרים מה זו
עושה בגלות הקשה, אשר עם בני ישראל נחונים בלילה ובשביח אויב דבר וחריב ורעב רח"ל, ואפילו
הכי אנו אזמרים זמן חירותינו, ואיזה חירותינו.

אמנם הכונה הוא, על חירות הנפש, שיאלנו לחירות משיעבוד היצר והקליפות רח"ל, כמו
שפירש בספה"ק בני יששכר (ניסן מאמר ד דרוש ז ע"ד הרמז) מאמרינו (ערבית) ויואל את
עמו ישראל מחוסר לחירות עולם, דלכאורה איך הוא חירות עולם, אצל הכונה חירות משיעבוד
העולם ומרוח הזמן, וכן היה במצרים הזכות שלא שינו שמם לשונם מלבושם והיו גדורים מעריות
ולא נמשכו אחר העולם. וזוהי יש לפרש מאמר הכתוב (דברים עז, א) שמור את חודש האביב כו' כי
בחודש האביב הוציאת ה' אלקיך ממצרים לילה, דמה הכונה בזה ששמר לילה. אצל הענין, שמור
את חודש האביב כו', דכל המצות הנוהגות בחודש המקודש הזה המורה על אמונה וצטחון יהיה
לך למשמרת על כל השנה, על דרך דחיתא בספה"ק (באר היטב סי' תמו סק"א בשם האריז"ל)
דשמירה ממשוהו חמץ סגולה שלא יחטא כל השנה. ואל תאמר דעכשיו בגלות לשמחה זו מה
עושה, על זה אמר כי בחודש האביב הוציאת ה' אלקיך ממצרים לילה, אפילו בלילה דהגלות נמשל
לה, גם כן היה הגאולה ממצרים, דעל כל פנים חרות הנפש. וקאמר חו (שם, ג) שבעת ימים
תאכל עליו מצות לחם עוני למען תזכור כו', פירש רש"י לחם עוני שמוכירך העוני של מצרים,
ולכאורה הלא אדרבה מנה זכר לחירות כמו שנאמר בהגדה, כמו שעמד בזה כ"ק ארמ"ו
זללה"ה, אצל על ידי שנתענו ולא היה להם מערבות עם הגוים ולא שינו שמם לשונם מלבושם,
על ידי זכות זה יצאו לחירות, אם כן היינו הך עוני וחירות, דו"ק. והיינו דאמר (שם), למען תזכור
את יום נאמך מארץ מצרים כל ימי חייך, היינו דעל ידי זה כל הימים יהיו ימי חייך, על דרך

מספה"ק דרך פקודיך

לחקור בחקירות ודעות כוזבות (אפילו בדרך השילוח), רק תמים תהיה עם ה' אלקיך בתכלית
הפשיטות ושלמות בהתבוננות חלקי התורה ומצותיה, וכמו שאמר רבא (שבת פח.) אנו דסגינן
בתמימותא כתיב בן (משלי יא, ג) תומת ישרים תנחם. וכאשר באנו לדבר מזה, תדע ידידי מזה
להרחיק הפלסופיא לכל נגוע בקצה המשענת הקנה הרצוף הלזה, והנה ארמוז לך ותבין, כאשר
יבא הפילוסוף לחקור על מציאות הבורא והנה יבא בחקירתו לחקור אם הוא נמצא וכן יצייר ח"ו
ההיפך (כדרך החוקר החוקר בכל חלקי הסותר), הנה כאשר חוקר בצד המציאות מטה דעתו
לדעת הטוב, הנה לזה מיקרי דעת הטוב, וכאשר יצייר ההיפך הגם שיסתור זה הדעת (בדחיית
השכל) עכ"פ בחקירתו לפי שעה הוא מטה דעתו לדעת הרע, אם כן החקירה מיקרי עץ הדעת
טוב ורע, (וזה דמיון החטא של אדם הראשון, ונצטוינו לתקן על ידי התורה תמים תהיה עם ה')

חייך.
חייך

מקנא,
יד חכם
זשלי טו,
מוה"ר
"ל (ע"י
ה כנגד
יה ולא
צבת ה'
א יעיר

דבריו
ז שנה,
וייראו
גיאות,
לנס זה
זמעין
דהיינו

שה בן
ומעות
י חייך
א, ולא

שי"ת
ל: עת

ה' על
שפיל
גאות

: ורע
לילה

לחירותנו וזוהי חירותנו וזוהי חירותנו וזוהי חירותנו